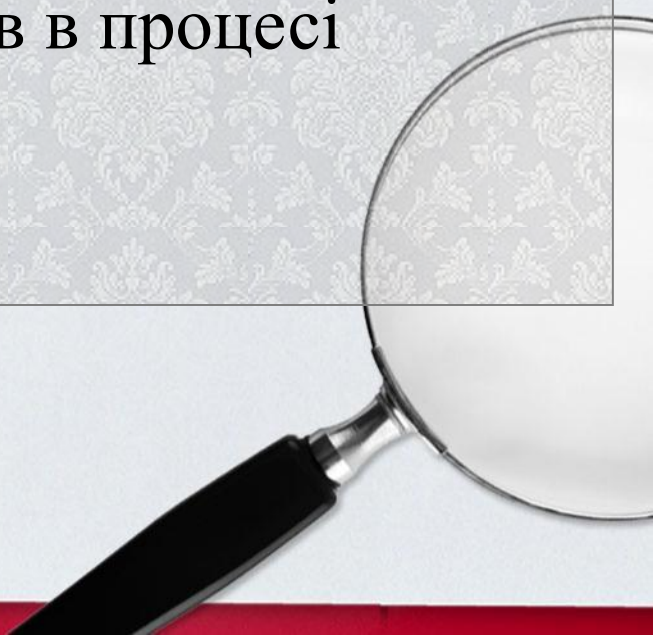

Тема № 4.

**Ризики, що виникають у
процесі управління
фінансовими активами
та методи їх мінімізації**

План лекції

1. Поняття ризику фінансового інвестування.
 2. Ризики, що виникають у процесі управління активами на фінансовому ринку.
 3. Методи оцінки та урахування ризиків в процесі управління активами.
 4. Методи мінімізації ризиків в процесі управління активами.
-

Інформаційні джерела:

Основна та допоміжна література:

- Вітлінський В. В., Верченко П. І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2000. — 292 с.
- Шевченко А. М. Довірче управління: ризики та дохідність альтернативних фінансових інструментів / А. М. Шевченко // Інноваційна економіка. — 2012. — №6. — С. 264-270.

1. Поняття ризику фінансового інвестування

Під ризиком фінансового інвестування в окремий інструмент розуміється вірогідність відхилення фактичного значення інвестиційного доходу від очікуваної величини в ситуації невизначеності тенденцій кон'юнктури інвестиційного ринку та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства-емітента.

Якщо розглядати ризики фінансового інвестування з точки зору *економічної складової*, то він виступає як можливість недосягнення наміченої мети капіталовкладення і втрати грошової вигоди.

2. Ризики, що виникають у процесі управління активами на фінансовому ринку

За джерелами виникнення:

Систематичний (ринковий) ризик пов'язаний із загальною економічною та політичною ситуацією в країні й навіть у світі, зростанням цін на ресурси, загальноринковим падінням їх на всі фінансові активи. Причиною виникнення його є зовнішні події, що впливають на весь ринок: зміна відсоткових ставок, економічний спад, інфляція, політичні кризи.

Несистематичний (власний) ризик пов'язаний із фінансовим станом конкретного емітента цінних паперів. Ризик виявляється на макрорівні та визначає здатність емітента підтримувати рівень доходу на випущені ним фінансові інструменти. Цей ризик піддається управлінню (зменшенню) шляхом створення портфеля інвестицій.

2. Ризики, що виникають у процесі управління активами на фінансовому ринку

За рівнем фінансових втрат:

Допустимий ризик, коли фінансові втрати по окремому інструменту інвестування вимірюються розміром втрати тільки очікуваного доходу у формі виплати відсотків та дивідендів.

Критичний ризик, коли фінансові втрати по окремому інструменту інвестування складають розмір невикладеного поточного доходу і поточного зниження курсової вартості (реальної ринкової вартості) інструменту інвестування.

Катастрофічний ризик, коли фінансові втрати по окремому інструменту інвестування вимірюються розміром втрати як очікуваного поточного доходу, так і всього інвестованого капіталу наприклад, у випадку банкрутства емітента з повною втратою майна).

2. Ризики, що виникають у процесі управління активами на фінансовому ринку

За характером прояву у часі

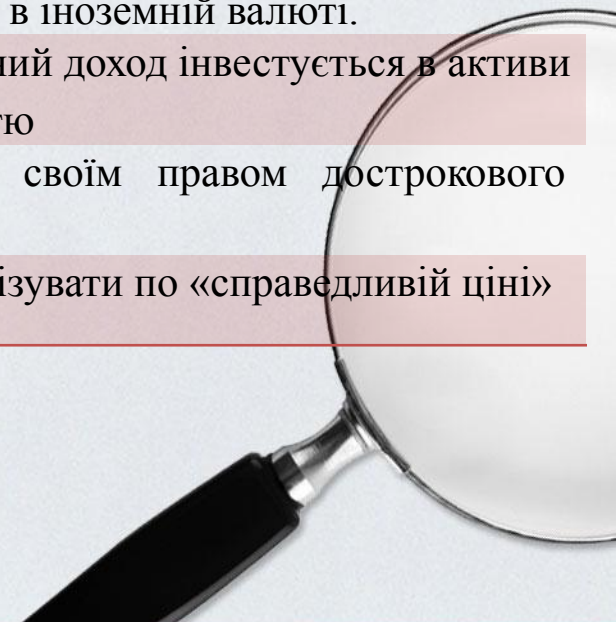
Постійний ризик, що притаманний всьому періоду обігу окремих фінансових інструментів інвестування (наприклад, відсотковий ризик, інфляційний ризик тощо).

Тимчасовий ризик, що притаманний окремим періодам обігу окремих фінансових інструментів інвестування (наприклад, ризик виникнення недостовірної інформації про емітента).

2. Ризики, що виникають у процесі управління активами на фінансовому ринку

Ризики	Приклади
Ціновий ризик	Вартість активу падає в той момент, коли інвестор змушений його продати
Ризик неплатоспроможності (кредитний ризик)	Емітент не в змозі виконати свої зобов'язання
Інфляційний ризик	Ріст інфляції приводить до знецінення активу
Ризик обмінних курсів	Зміна обмінного курсу приводить до втрат у вартості активу, деномінованого в іноземній валюті.
Реінвестиційний ризик	Отриманий інвестиційний дохід інвестується в активи з меншою прибутковістю
Ризик дострокового відкликання	Емітент користується своїм правом дострокового виконання зобов'язань
Ризик ліквідності	Актив не вдається реалізувати по «справедливій ціні»

3. Методи оцінки та урахування ризиків в процесі управління активами

Процес оцінки рівня ризиків по окремих інструментах інвестування :

1. Ідентифікація окремих видів ризиків по кожному фінансовому інструменту інвестування, що розглядається.

2. Оцінка ймовірності настання ризикової події по окремих видах ризиків інвестування в фінансові інструменти.

3. Визначення розміру можливих фінансових втрат при настанні окремих ризикових подій по окремих фінансових інструментах інвестування.

4. Кількісна оцінка загального, систематичного та несистематичного ризиків по інструментах фінансового інвестування.

5. Співставлення рівня систематичного ризику окремих фінансових інструментів інвестування з очікуваним рівнем доходності по них.

6. Ранжування фінансових інструментів інвестування, що розглядаються за рівнем ризику.

Показники оцінки ризиків інструментів фінансового інвестування:

1. Математичне сподівання:

$$M(x) = \sum_{i=1}^n x_i \times p_i$$

де x_i – значення випадкової величини (можливий дохід);

$p_1, p_2, \dots, p_n$ – ймовірності можливих значень випадкової величини.

2. Дисперсія

$$D_i = \sum_{i=1}^{n_1} (x_i - \bar{x})^2 \cdot P_i$$

де x_i – значення, які може приймати випадкова величина в залежності від конкретних умов;

$\bar{x}$ – середньоочікуване значення випадкової величини;

$P_1, P_2, \dots, P_n$ – ймовірність можливих значень випадкової величини.

3. Стандартне відхилення

$$\sigma_i = \sqrt{D_i} = \sqrt{\sum_{i=1}^{n_1} (x_i - \bar{x})^2 \cdot P_i}$$

4. Коефіцієнт варіації

$$K_{i \text{ var}} = \frac{\sigma_i}{M(x)}$$

Коефіцієнт систематичного ризику β

$$\beta = \frac{V_{R_i R}}{\sigma_R^2} = \rho \frac{\sigma_i}{\sigma_R}$$

де R_i – норма прибутку i -того капітального активу (акції);

R – загальноринковий середній рівень норми прибутку;

σ_i, σ_R – середньоквадратичні відхилення цих норм доходності;

σ_R^2 – дисперсія ринкового середнього рівня норми прибутку;

$V_{R_i R}$ ρ – коефіцієнти відповідно коваріації та кореляції між нормою доходності i -того активу і зміною ринкового індексу.

Значення β -коефіцієнта слід інтерпретувати таким чином:

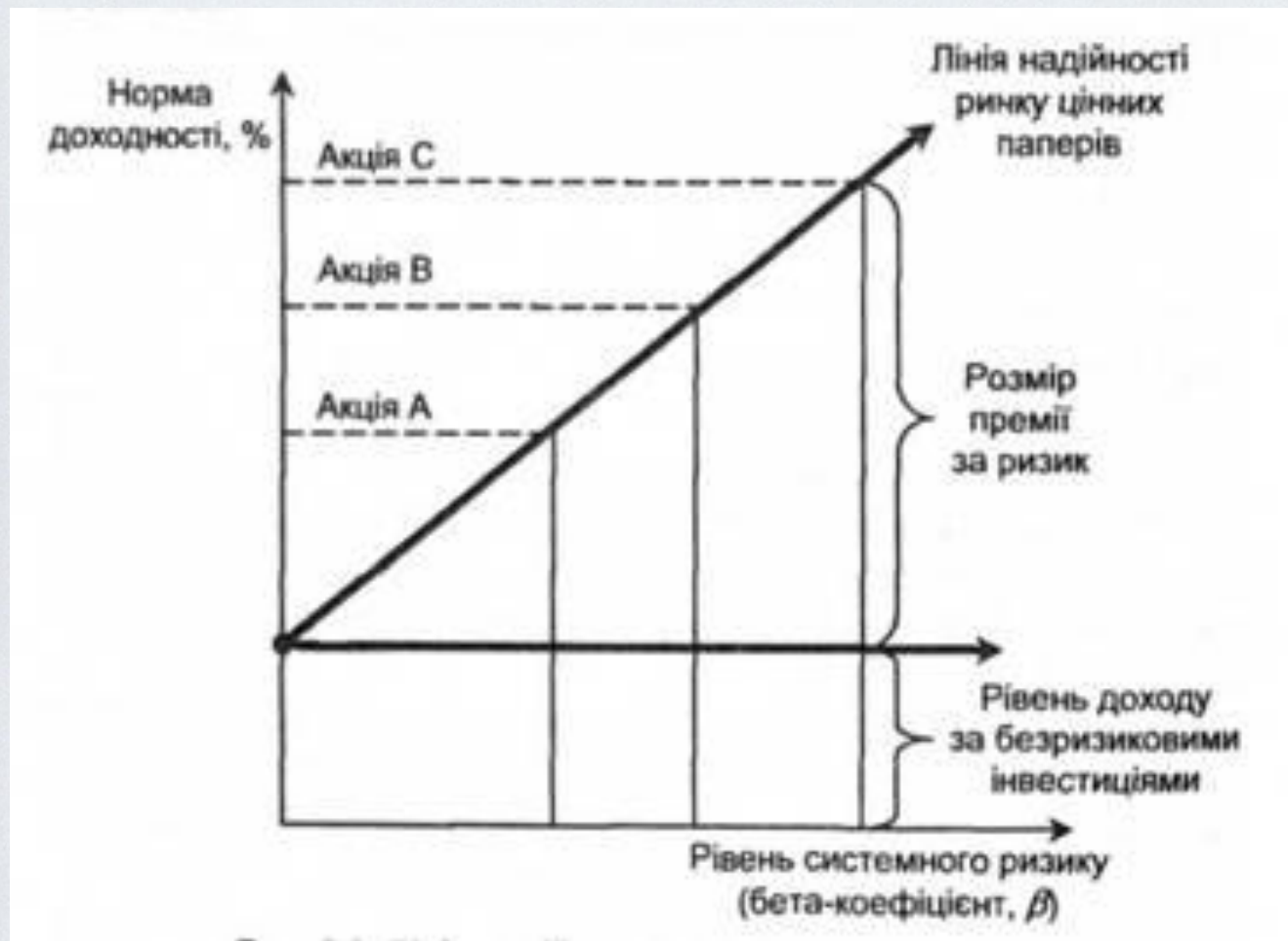
якщо $\beta = 1$, то ризик інвестицій в аналізований актив знаходиться на рівні ринкового, а отже, і премія за ризик буде наближеною до середньоринкової ставки дохідності;

якщо $\beta > 1$, то вкладення в актив вважатимуться такими, яким властивий вищий, ніж середньоринковий рівень ризиковості, а отже, інвестори вимагатимуть більшу, ніж середньоринкову норму дохідності;

якщо $\beta < 1$, то це свідчить про нижчий за середньоринковий ризик інвестицій в аналізований актив, як наслідок — премія за ризик, на яку сподіватиметься інвестор буде меншою, ніж середньоринкова;

якщо $\beta = 0$, то це означає, що ризик вкладень в актив становить 0; ідеться про безризикові інвестиції.

"Лінія надійності ринку"

4. Методи мінімізації ризиків в процесі управління активами.

Засобами вирішення фінансових ризиків при управлінні фінансовими активами є:

— *Уникнення ризику* — ухилення від заходу, пов'язаного з ризиком

— *Утримання ризику* має на увазі залишення ризику за інвестором, тобто на його відповідальності.

— *Передача ризику* означає, що інвестор передає відповідальність за фінансовий ризик комусь іншому, наприклад, страховій компанії

— *Зниження міри ризику* — скорочення ймовірності та об'єму втрат

Питання, які виносяться на самостійне вивчення:

1. Основні засади якісного аналізу ризику.
2. Ставлення до ризику суб'єктів прийняття рішень.
3. Роль страхування в процесі управління фінансовими активами.

Питання для підготовки до семінарського заняття

1. Ризики, що виникають у процесі управління активами на фінансовому ринку та їх види.
2. Методи оцінки та урахування ризиків в процесі управління активами.
3. Диверсифікація, хеджування та страхування як методи мінімізації ризиків у процесі управління фінансовими активами.

